

Kulttuurimarxilaisuus – kun salaliittoteoria kohtaa yhteiskuntatieteet

VESA LINJA-AHO

Kulttuurimarxilaisuus, mitä se tarkoittaa?

KULTTUURIMARXILAISSUUS vilahtelee perusteluna yleisönosastokirjoituksissa ja nettikeskusteluissa, kun etsitään syyllistä muslimien maahanmuuttoon, syntyvyyden laskuun, oikeistopopulistin rikostuomioon tai numeron seitsemän poikkiviivan poistoon. Termiä ei sen tarkemmin määritellä, mutta se tuntuu olevan synonyymi kaikelle liberaalille hapatukselle sukupuolineutraaleista vessoista koti-isyyteen. Mistä termi on Suomeen rantautunut ja mitä se oikein tarkoittaa?

ALOITETAAN SANOMALEHDISTÄ

KANSALLISKIRJASTON VERKKOHAKU PALJASTAA, että ensimmäisen kerran suomalaisessa lehdistössä termi ”kulttuurimarxilaisuus esiintyy Anders Breivikin 22.7.2011 tekemää Utöyan joukkomurhaa koskevissa uutisissa. Sittemmin elinkautiseen vankeuteen tuomittu tekijä latsi ennen iskuaan verkkoon 1500-sivuisen englanninkielisen manifestinsa ”Euroopan itsenäisyysjulistus 2083”, jossa hän peräänkuulutti konservatiivista valankumousta, Euroopan sisällissotaa, joka ”puhdistaisi” Euroopan marxilaisuuden ja islamin vaikutuksesta. [1]

Etelä-Suomen Sanomien artikkelissa kerrotaan, kuinka Breivikin mukaan ”vallankumous alkaa kulttuurimarxilaisuuden yhteiskunnallisen monopolin murtamisella.” Breivikin logiikalla se tapahtuu poliittisen korrektiuden hylkäämisellä, sillä ”poliittinen korrekti on kulttuurimarxilaisuutta, joka johtaa monikulttuurisuuteen”. [1] Vangitsemisoikeudenkäynnin jälkeen tuomari Kim Heger kertoi, että Breivik myöntää teot, mutta kiistää rikosoikeudellisen vastuunsa: ”hän katsoi olleensa pakotettu tekoonsa, jotta hän pelastaisi Norjan ja Länsi-Euroopan kulttuurimarxismilta ja muslimivallalta.” [2]

Tämän jälkeen ”kulttuurimarxismi” vilahtaa arkistohaussa vain muutaman kerran: Breivikia koskevissa uutisissa, ironisesti muutamassa pakinnassa, Kansan Uutisten MV-lehteä koskevassa kolumnissa ja erään perussuomalaisen nuoren mielipidekirjoituksessa [3], jossa vaaditaan Lappeenrannan teknillisen yliopiston ylioppilaskunnan

eroa SYL:stä eli Suomen ylioppilaskuntien liitosta, muun muassa koska

SYL on nyt linjannut olevansa ns. feministinen järjestö. Tämä ei tarkoita tasa-arvoa tai oikeutta. Tämä tarkoittaa ”sosiaalista oikeudenmukaisuutta”, joka tarkoittaa sitä, että vähemmistöillä pitää olla erityisoikeuksia. Tämä ei ole oikeaa tasa-arvoa vaan kulttuurimarxismia.

Mielenkiintoista on, että yhdessäkään jutussa ei avata termin merkitystä. Aina ensiesiintymisestään vuoden 2016 loppuun asti termi tuottaa vain 12 hakuosumaa Kansalliskirjastossa¹ (joista kolme tulee edellä mainitun ps-nuoren kirjoituksesta eri paikallislehdissä), mutta vuonna 2017 termi vilahtaa jo 17 kertaa, lähinnä (8 kertaa) yleisönosastolla: milloin kansanedustaja Teuvo Hakkaraisen tuomio [kiihottamisesta kansanryhmää vastaan] on ”kulttuurimarxismia parhaimmillaan”, milloin ”yhä enemmän poliittiseksi muuttuva poliisi” mielistelee kulttuurimarxisteja omituisilla kannanotoilla ja tempauksilla” (kyseessä oli somepoliisien vihapuhekampanja). Termi vilahtaa myös ”setalaista propagandaa” ja ”homolobbausta” kritisoivissa yleisönosastokirjoituksissa.

Äärioikeistolaisissa verkkokirjoituksissa ja valemadioissa termi vilahtelee sellaista vauhtia, että heikkohermosempi sekoaa laskuissaan. Yksi termin aktiiviviljelijöistä on tavarataloketjuyrittäjä Juha Kärkkäisen valemadioiksi luokiteltavat lehdet Magneettimedia ja KauppaSuomi, joista jälkimmäinen kohahdutti huhtikuussa 2017 jutullaan, jonka mukaan suomalainen koululaitos on rapautunut kulttuurimarxismia takia – ja syyllinen on kukas muukaan kuin juutalaiset [4].

Ensimmäinen kirjoitus, jossa edes yritetään määritellä termiä, löytyy sekin mielipideosastolta 16.8.2017 [5], kun Eino W. Isojoelta kritisoitiin Suomen kaaokseen vievää punavihreää valtaa:

Marxismien kriisi synnytti kulttuurimarxismia, koska kapitalismi ei ajautunutkaan umpikujaan, eikä proletariaatti nousutkaan vallankumoukseen. Vallankumous teh-

däänkin nyt saavuttamalla kulttuurihegemonia, valtaamalla keskeiset instituutiot kuten taide, viihde, media, yliopistot ja kirkko sisältäpäin ja vähitellen. Joten juutalaiskristilliset arvot on tehtävä tyhjiksi, ja varsinkin sen seksuaalimoraali, siksi punavihreiden puheet yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta sekä sukupuolineutraalista avioliitosta ovat keskeisiä ja jo toteutumassa.

Ensimmäinen kunnollinen toimitettu lehtiartikkeli, jossa termiä avataan lukijoille, ilmestyi niinkin myöhään kuin 2.9.2017: Lännen Median lehdissä (Keskipohjanmaa, Kainuun Sanomat ja Satakunnan Kansan) ilmestyneessä Kari Salmisen artikkelissa ”Mitä on kulttuurimarxismi?” avataan termin sisältöä:

Kulttuurimarxismi on käsitteenä sateenvarjo. Termistä on tullut yhden laidan ihmisille Suomessakin jonkinlainen puuuden klusteri. Se on akateemista ja mediasidonnaista punavihreyttä, feminismiä, sukupuolen ja seksin kategorioiden sotkemista, maahanmuuttoa puoltavaa kupla-ajattelua, EU-federalismia, Nato- ja Amerikkamyönteisyyttä, liberalismia ja kapitalismifanitusta.

Palataan vuoteen 2015. Etelä-Suomen Sanomissa on sivunkokoinen juttu suomalaisten arvoista [6], jossa toimittaja asettelee kekseliäästi vastakkain samana keväänä ilmestyneet kirjat ”Mitä mieltä Suomessa saa olla” (Timo Vihavainen, Marko Hamilo, Joonas Konstig) [7], jossa ennakoidaan konservatiivisten arvojen nousua ja ”Kaapista kaapin päälle” (Tuula Juvonen), joka kertoo seksuaalivähemmistöjen aseman kohentumisesta. Toimittaja summaa Konstigia ja Hamiloa:

Me uskomme, että arvomaailma kotimaassamme ja länsimaissa yleensäkin muuttuu vielä konservatiivisempaan ja kansallismielisempään, ehkä uskonnollisempaan suuntaan. Globalisaation, liittovaltiosuuntaisen Euroopan unionin, massamaahanmuuton, islamisaation ja ummehtuneen kulttuurimarxismin viimeisten inkarnaatioiden tuomat haasteet herättävät ihmisiä puolustamaan omia perinteisiä arvojaan ja elämäntapaansa. Olemme siitä itse eläviä todisteita.

Palataan konservatiivien kirjaan myöhemmin, sillä se on niitä harvoja lähteitä, joka on sekä termin käyttäjien itsensä kynästä että vakavasti otettava.

Kulttuurimarxilaisuus mainitaan myös Sana-lehdessä helmikuussa 2016, mainitun Joonas Konstigin haastattelussa. ”Kristinuskon on luonut länsimaat niin syvällisellä tavalla, ettemme edes ymmärrä sitä. Esimerkiksi ajatus siitä, että lapsen elämä on yhtä arvokas kuin aikuisen, on nerokas. Muista kulttuureista ei useinkaan löydy samantasaista tasa-arvoa. Kun tasa-arvoa ajava kulttuurimarxilaisen jälkeläinen hyökkää kristinuskon vastaan, se merkitsee isänmurhaa”, Konstig tulkitsee.

Marxilaisuus, kulttuurilla tai ilman, kirjoitetaan nykyään yleensä x:llä eikä ks:llä, vaikka Suomen kielen lautakunta molemmat aikanaan hyväksyikin [8]. Tehdäänpä arkistohaku vielä varmuuden vuoksi ilman x:ää. Näin ei selvi varsinaisesti uutta termistä, jos piristävää poikkeusta kulttuurimarxilaisuuden syntilistan jatkeeksi ei lasketa.

Nimimerkki ”Tykkimies” kirjoittaa Ilkan yleisönosastolla [9], kuinka

kulttuurimarksilaisen koulun piti pilata myös numero seiska, kun poikkiviiva katosi siitä. Verätkää ihmeessä aina se tykistönkenraali Wilho Petter Nenosen merkittävin keksintö seiskan varren yli erotukseksi ykkösestä.

Sanomalehtilähteiden perusteella kulttuurimarxismi tunnetaan siis olevan jonkinlainen kattotermi kaikelle uusvasemmistolaiselle ”hömpötykselle” aina sukupuolineutraaleista vessoista uskonnonvapaudelle. Vahva vaikutelma termin pääkäyttäjäkunnasta on, että kyseessä on pitkälti sama porukka joka lukee Magneettimediaa ja MV-lehteä.

Termiä ei yritetä määritellä, mikä toisaalta tekee siitä tehokkaan: kun jokin asia leimataan kulttuurimarxilaiseksi, ei tarvitse enää keskustella itse asiasta.

Tutustutaan seuraavaksi verkkolähteisiin.

SUOMALAISISSA NETTIKESKUSTELUISSA JO VUONNA 2008

TOIMITETTUUN MEDIAAN kulttuurimarxismi rantautui vasta Brevikin joukkosurman johdosta, mutta laitoikeiston nettikeskusteluissa termi oli käytössä jo viime vuosikymmenen puolella. Varhaisimman maininnan tarjoaa Hommaforumin edeltäjä eli Jussi Halla-ahon Scriptablogin vieraskirja, jossa nimimerkki ”Valkea” kirjoittaa 16.9.2007:

Lyhyt selostus kulttuuri marxismista. Sivun sisältää myös muita telamiinoja, joita voi heittää telaketjufeministien ruhojen alle. Tutkiskelkaa: <http://no-maam.blogspot.com/2007/07/great-historical-outline-of-cultural.html>

Sivu (joka pikaisen tutkiskelun perusteella on laitoikeistohenkinen, vuosina 2001-2015 päivitetty blogi) löytyy vieläkin verkosta. Itse teksti on kopioitu (linkki mainiten) laitoikeistolaiselta, salaliittoteorioista ja suoranaista valeuutisistakin tunnetulta, vuonna 1997 perustetulta ”World Net Daily” -sivustolta. Sivusto puolestaan ilmoittaa lähteeksi kirjan ”The Culture-Wise Family: Upholding Christian Values in a Mass Media World”, (Ted Baehr, Pat Boone 2007), josta kirjoitus todella löytyy lukuna 10: ”Who stole our culture?” (William S. Lind).

Koko kirja vaikuttaa samanhenkiseltä foliohattusiiven kristillisyyden ilmentymältä kuin suomennettukin klassikkoteos ”Uhattu uusi sukupolvi”, (Texe Marrs 1989), alkuteos ”Ravaged by the New Age”, jonka mukaan suurin piirtein kaikki populaarikulttuuri My Little Ponysta Nintendoon oli vihtahousun salajuoni lasten sielujen kaappaamiseksi.

Luvun ”Who stole our culture?” luin huolellisesti, koska tämä on selvästi se perusteos, josta termi on rantautunut suomalaiseenkin laitoikeistokseen. Seitsensivuisen luvun sisällön voi tiivistää seuraavasti:

- Ennen (1950-luvulla) oli kunnollista. Isät kävivät töissä ja telkkarista tuli tervettä ohjelmaa.

- Sitten tuli kulttuurimarxilaisuus, jonka tunne-
me paremmin ”poliittisena korrektiutena” tai ”mo-
nikulttuurisuutena”. Kulttuurimarxilaisuuden
juuret ovat jo ensimmäisessä maailmansodassa, ja
aatteen tarkoitus on tuhota länsimainen kulttuuri
ja kristinusko.
- Marxilaisen teorian mukaan Euroopassa piti syn-
tyä kommunistinen vallankumous, kun suurso-
ta puhkeaa. No, eipä syntynyt, vaan ainoastaan
Venäjällä. Vallankumous ei onnistunut, koska län-
simainen kulttuuri ja uskonto on sokaissut työvä-
enluokan joten vallankumous ei onnistu, ennen
kuin molemmat tuhotaan.
- Tämän vuoksi tarvittiin uusi strategia: tuhotaan
länsimainen kulttuuri ja uskonto, soluttautumalla
mediaan, kirkkoon ja kouluihin. Tämä piti tehdä
salassa, jolloin se olisi tehokkaampaa. Tätä varten
perustettiin Frankfurtin koulukunta, jossa ”poliit-
tinen korrektius” kehitettiin.
- Avaimeksi länsimaisen kulttuurin tuhoamiseksi
otettiin Marxin ja Freudin oppien sekoittami-
nen: käytetään psykologista ehdollistamista. Kun
”Hollywoodin kulttuurimarxistit” haluavat ”nor-
malisoida homoseksuaalisuutta”, katsojille vyöry-
tetään ”sarjaa sarjan perään”, joissa ”ainoa norma-
alin oloinen valkoinen mies on homo”.
- Sitten kehitettiin kriittinen teoria ja ennakkoluulo-
jen tutkiminen ja kuvioihin lainattiin Nietzschen
filosofiasta arvojen uudelleenarviointi:

What that means, in plain English, is that all the old
sins become virtues, and all the old virtues become sins.
Homosexuality is a fine and good thing, but anyone who
thinks men and women should have different social ro-
les is an evil “fascist.” That is what political correctness now
teaches children in public schools all across America.

- Kyytiä luvussa saavat niin vapaa seksi, feminismi,
suvaitsevaisuus kuin homouskin.
- Kulttuurimarxilaiset ovat voitolla, ja amerikkalai-
nen perinteinen kulttuuri raunioina.
- Mitä me kristityt ja kulttuurikonservatiivit voim-
me tehdä? Voimme joko yrittää vallata takaisin
koulut, yliopistot, kirkot ja median kulttuurimar-
xilaisilta (mihin he ovat varautuneet ja kärsimme
varmasti tappion) tai käyttää lupaavampaa strategi-
aa: eristämme itsemme kulttuurimarxilaisilta insti-
tuutioilta ja rakennamme itse uudet: kotikoulu ja
kotiviljely.

Kyseinen luku on kopioitu moneen paikkaan verkossa ja
se on hyvä alkuperäislähde, kun haluaa tutustua termin
lanseeraajiin. Tekstistä puuttuvat lähdeviitteet, joten on
mahdotonta tarkistaa ainakaan helposti, pitääkö esimer-
kiksi seuraava väite paikkansa:

The Frankfurt School wrote about American public edu-
cation. It said it did not matter if school children learned
any skills or any facts. All that mattered was that they gra-
duate from the schools with the right “attitudes” on certain
questions.

Väite on vähintäänkin suosittu olkiukko vaihtoehtoisen
oikeiston (engl. alt-right) keskuudessa, onpa siitä tehty ai-
nakin yksi propagandavideoakin [10].

Artikkelin kanssa samoja väitteitä toistelee Juh-
a Ahvion pokkarikirja, fingerporihenkisesti nimetty ”Miten
tähän on tultu? – Seksuaalivallankumouksen kulttuuri-
marxilaiset juuret”, (Kuva ja sana, 2013). Lindin kirjoi-
tusta ei Ahvion lähdeluettelosta löydy, mutta kyse tuskin
on plagiarismista vaan siitä, että ajatus kulttuurimarxilais-
ten salaliitosta on levinnyt nettifoorumeilla niin laajalle,
että samoihin johtopäätöksiin voi hyvin päätyä itsekin
artikkeleita googlailemalla ja Frankfurtin koulukuntaan
tutustumalla.

Kun Ahviosta puhutaan, on syytä huomauttaa, että
”kulttuurimarxilaisuuden” maalailu ”länsimaisen kult-
tuurin” tuhoamiseen tähtääväksi salaliitoksi muistut-
taa taannoista oikeistofundamentalistikristittyjen ”Secret
Gay Agenda” -paljastusta, jossa homoliikkeen täysin avoi-
mesti ajamat asiat nostettiin esiin salaliittona. ”Paljastus”
oli niin absurdi, että sateenkaariaktivistit omivat nopeasti
”gay agendan” omaksi pilatermikseen.

Halla-ahon blogin vieraskirjasta termi levisi pikku hil-
jaa laitoikeistolaisiin blogeihin, ja mainitaan pian muun
muassa Vasarahammer-nimimerkin blogikirjoituksessa
”Wildersin elokuvan sivusto suljettiin”, (23.3.2008) ja
Jari Leinon kynäilemässä Johanna Korhosen potkuja kä-
sittelevässä blogikirjoituksessa ”En ole homo, mutta ajat-
telin hakea Hesarin päätoimittajaksi”, (3.10.2008).

KULTTUURIMARXILAISSUUS MUUALLA KIRJALLISUUDESSA

FOLIOHATTUSIIVEN konservatiivikristittyjen kirjoittami-
en pamflettien lisäksi kulttuurimarxismia käsitellään san-
gen niukasti toimitetuissa tietokirjoissa. Erään gradumai-
ninnan [11] perusteella löytyy yliopiston oppikirjasta
”Kriittinen pedagogiikka” kohta, jossa – tuttuun tapaan
– termi vilahtaa, mutta sitä ei avata ([12] s. 30):

Yksi kriittisen pedagogiikan tärkeimmistä tehtävistä on ol-
lut korostaa koululaitokselle politiikan ja kulttuurin pii-
rissä tarjottua etuoikeutettua asemaa, ja kyseenalaistaa se.
Erityisesti 1990-luvulla opetusta teoretisoineet ovat usein
mieltäneet kouluopetuksen leimallisen poliittiseksi ja kult-
tuuriseksi hankkeeksi. Edistysaskeleet, joita on viime aikoi-
na saavutettu tiedon sosiologiassa, tietoisuuden historiassa,
koloniaalisen diskurssin kriittisessä tutkimuksessa, kulttuu-
rimarxismissa, mannermaisessa yhteiskuntateoriassa sekä fe-
ministisessä tutkimuksessa, ovat johtaneet ajattelemaan kou-
lujä muunakin kuin pelkinä tietoa jakavina opinahjoina.

Pisimmän suomenkielisen² johdannon kulttuurimarxi-
laisuuteen tarjoaa jo edellä mainitun Joonas Konstigin
(ym.) kirja [7], tarkemmin sanottuna yksi sen luvuista:
”Salaliitto nimeltä kulttuurimarxismi”, (s. 53-96). Luku
alkaa, kuten Sana-lehden haastattelukin, kuvauksella
Konstigin virtsaamisesta McDonald’sin lattialle. Entinen
vasemmistoaktivisti ja nykyinen konservatiivi on erin-
omainen lähde mitä tulee termin ymmärtämiselle. Itse
termiä Konstig ei aktivistivuosiensa 1990-luvulla ollut

kuullutkaan, kuten ei moni muukaan:

Kun kulttuurimarxismien käsite viime vuonna [= 2014] nousi suomalaisen poliittiseen keskusteluun, sille naurettiin salaliittoteoria. Voi kai sitä sellaisenakin pitää, mutta käytännössä kyseessä on vain ideologinen jatkumo siinä missä muutkin ideologiset jatkumot kuten sosialismi, liberalismi ja vihreä aate. Minä elin tuon jatkumon silloisessa vaiheessa. En muista kuulleen kulttuurimarxilaisuuden käsitettä koskaan saati käyttäneeni sitä, mutta olin osa sitä marxismia, jota vielä 1990-luvulla, opintoja aloittaessani, esiteltiin kurssikirjoissa.

Mitä tulee määritelmään:

Määrittelen ”kulttuurimarxismien” tässä esseessä näin: Se on marxilainen aatemaailma ilman pyrkimystä kommunismin. Se on marxismien keinot ilman marxismien päämäärää, kulttuurivallankumous ilman taloudellista kommunismia. Aatemaailman taustaa ei tietenkään tarvitse tiedostaa sen jakaakseen.

Ilman pyrkimystä kommunismin, ilman marxismien päämäärää. Tämä määritelmä on ristiriidassa William S. Lindin salaliittoa uhkuvan kirjoituksen kanssa, jonka mukaan marxilaiset vaihtoivat strategiaa kun vallankumous ei onnistunutkaan ja kulttuurimarxismien tavoite on ”rappeuttaa” yhteiskunta, jotta vallankumous olisi mahdollinen.

Joonas Konstigin esseessä käsitellään myös Frankfurtin koulukunta, kriittinen teoria, Freud, ydinperheen taantumuksellisuus, pitkä marssi instituutioiden läpi ja uusvasemmiston rokkitähti Herbert Marcuse vapautuneen seksuaalisuuden julistuksineen, kuten Lindinkin kirjoituksessa. Konstigin sävy on kuitenkin jalat maassa oleva ja asiallinen. Jokaiselle termiä viljelevälle voisi oikeastaan suositella Konstigin esseen lukemista, jotta tietää mistä on puhumassa.

Myös Konstig on tietoinen termin historiasta:

Miten tämän ideologisen jatkumon sitten nimeäisi? Kulttuurimarxismi on osuva, joskaan ei ongelmaton nimi. Terminä se on etenkin amerikkalaisten konservatiivien kuten Pat Buchanan ja William S. Lindin käyttämä. Termin ovat sieltä omaksuneet jotkut äärioikeistolaiset ryhmät, ja myös alhainen norjalainen massamurhaaja käytti sanaa. Mutta onko sanan kulttuurimarxismi kuvaama ilmiö totta? Ihmistieteissä empiiriset tieteelliset testit eivät yleensä ole mahdollisia, eivätkä ne onnistu myöskään kulttuurimarxismien kohdalla. Siksi sitä ei voi ”todistaa” todeksi tai vääräksi oli siitä mitä mieltä tahansa. Kulttuurimarxismi voidaan nähdä salaliittona tai salaliittoteoria tai – kuten tässä – ideologisenä traditiona. Marxismeissa vihollinen oli porvarillinen yhteiskuntarakente, ja kulttuurimarxismeissa sellaiseksi asettuu usein porvarillinen elämäntapa: porvarillinen käytös, pukeutuminen ja ulkomuoto, kohtuus ja kompromissit ja omasta elämästä ja takapihasta huolehtiminen niin kauan kuin jossain esiintyy sortoa.

Kokonaan eri juttu on, onko marxismi ilman kommunismia lainkaan huono asia ja jos on, kenen mielestä. Tämä

onkin sitten jo arvokysymys eikä Skeptikko-lehden ydinmaaperää. Myöskään omasta elämästä – ja takapihasta – huolehtiminen ei poissulje vaikkapa sukupuolineutraalien vessojen tai vapaan seksin kannattamista. Konstig jatkaa:

Mao opetti vallankumouksellisia Punaisessa kirjassaan: ”Meidän on kannatettava kaikkea mitä vihollinen vastustaa ja vastustettava kaikkea mitä vihollinen kannattaa.” Tämä vastamotivaatio on olennainen. Siinä missä vanha marxismi oli vielä kommunismin puolesta, kulttuurimarxismi suuntautuu enää vain vastaan. Lopputulos, kommunismi, on unohtunut, mutta keinot siihen pääsemiseksi ovat tallella: heikentää, sotkea ja pilkata kaikkia vastakkaisia verkostoja, jotka voisivat toimia puskureina ja suojana vallankumoukselliselle liikehdinnälle. Eli alas suvun sisäinen solidaarisuus, alas avioliitto ja perhe (paitsi uus- ja ”sateenkaariperheet”), alas perinteet, alas kirkko – tuo ehkä vahvin yksittäinen totalitarismilta ja utopioilta suojaava instituutio – alas tyytyväisyys omaan sukupuoleen ja sukupuoliseen suuntautumiseen, alas kansallistunne ja kansalliset symbolit ja ikonit, alas kansallisvaltioiden rajat...

Tässä vaiheessa älyllisesti alkanut kirjoitus rupeaa lipsuamaan olkiukkoiluksi multikulturalismeineen ja kuvitteellisine feudilaismarxilaisine sosiologeineen, joka nimeää avoliitossa hedelmöityshoidolla syntyvän lapsensa sukupuolineutraalisti Ruuksi.

Silmiinpistäväntä on, että tämä ”kulttuurimarxilaisuus” esitetään naurettavana tai vahingollisena. Kaikki perinteet eivät ole kivoja ja hyödyllisiä. Tämäkin on arvokysymys, mutta miksi normeista poikkeamisen hyväksyttävyyden lisääntyminen olisi huono asia? Se, että muunsukupuolinen Ruu elää henkilöystävänsä kanssa polysuhteessa Helsingin Kalliossa, ei ole omakotitalossa Espoossa asuvalta heteroydinperheeltä pois.

KULTTUURIMARXISMI YHTEISKUNTATIEETEESSÄ

KUTEN KONSTIGIN ESSEESSÄÄN MYÖNTÄÄ, kulttuurimarxismi on terminä ongelmallinen muun muassa sen aktiivisen käyttäjäkunnan takia. Onko termissä vikaa, jos se kuuluu lähinnä hörhösiiven konservatiivikristittyjen, norjalaisen massamurhaajan ja äärioikeiston suussa? Onko kyseessä lähinnä kätevä avainsana, jonka käyttäjän tunnistaa näppärästi foliohattusiiven laitaoikeiston edustajaksi samalla tavalla kuin ”Big Pharmasta” puhujan tunnistaa terveyshuuhaan levittäjäksi?

Toisaalta ”Big Pharma” on huono analogia, koska kulttuurimarxismi ei terminä vaikuta kelpaavan edes vasemmistolle (eikä rationaaliselle oikeistolle) ironiseen käyttöön. Mitä oikea yhteiskuntatieteilijä tuumaa kulttuurimarxismista? Kysyin asiaa professori Vesa Oittiselta, joka työskentelee Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutissa, erityisalanaan Itä-Euroopan ja Venäjän aate- ja oppihistoria. Hän on myös Karl Marx -seuran puheenjohtaja.

Oittisen mukaan ”kulttuurimarxismi” on lähtökohdiltaan ennen kaikkea äärioikeiston/alt-rightin/laitaoikeiston käyttämä leimasin.

”Termi ei ole analyttisesti tarkka. Monet ilmiöt, joita siihen yritetään sisällyttää, eivät edes ole alkuperältään marxilaisia tai Marxin teorioiden mukaisia, vaan palautuvat lähinnä 60-luvun radikalismiin, erilaisiin anarkistisiin virtauksiin ja postmodernistiseen diskurssiin. Esimerkiksi lesbo-, queer- ym. keskustelut eivät kumpua marxilaisesta teoriaperinteestä”, Oittinen kertoo. ”Kulttuurimarxismiin sisällytetään myös esim. maailmankatsomuksellinen relativismi, joka on täysin vierasta marxismille, mutta sen sijaan luonnehtii kyllä postmodernismin suuntauksia.”

Leimakirvestermien käyttö ei ole uusi juttu. ”1920-30-luvuilla oli etenkin oikeistopiireissä käytössä sellaisia ilmaisuja kuin ”salonkibolshevismi” tai ”kulttuuribolshevismi”, joita käytettiin puhuttaessa vasemmistolaisen sivistyneistön edustajista. Se vaikuttaa olleen nykyisen kulttuurimarxismi-termin edelläkävijä. Ja jos mennään vielä kauemmaksi historiaan, niin jo 1700-luvulla konservatiiviset ja valistuksen vaikutusta kauhistelevat piirit levittivät vastaanantaisia sivistyneistösaliittien teorioita, puhuttiin vapaamuurarien salaliitosta alttaria ja valtaistuinta kohtaan ja niin pois päin”, Oittinen jatkaa.

Ettei asia olisi liian yksinkertainen, Oittinen muistuttaa, että kulttuurimarxismilla on ollut alun perin toinenkin merkitys. ”Sillä viitataan tällöin etenkin englantilaiseen akateemiseen marxismiin, joka paljolti keskittyy juuri kulttuuri-ilmiöiden analyysiin ja tarkasteluun. Tällaisen ’cultural marxism’in tyypillinen (jollei tyypillisin) edustaja on yhdysvaltalainen Fredric Jameson. Ja aivan, anglosaksisessa cultural marxismissa on myös melko lailla postmodernistista väritystä”.

Samoilla linjoilla on myös laitoikeiston salaliittoteorioihin erikoistunut belgialaisprofessori Jérôme Jamin keväällä 2018 julkaistussa tutkimusartikkelissaan [13]. Jaminin mukaan kulttuurimarxismia ja Frankfurtin koulukuntaa on tutkittu akateemisesti vuosikymmeniä. Tämän 1930-luvulla syntyneen hyvin dokumentoidun akateemisen teorian rinnalle on syntynyt yhdysvaltalaisen radikaalisiiven oikeiston piirissä salaliittoteoriaversio 1990-luvulla. Yhdysvaltojen laitoikeiston piiristä tämä on sitten levinnyt muualle maailmaan.

Salaliittoversio ja akateeminen versio nojaavat samoihin tosiasioihin, mutta varsinainen ero syntyy vastauksissa seuraaviin kahteen kysymykseen:

- Suunnittelivatko [Frankfurtin koulukunnan edustajat] tekevänsä juuri sitä mitä on tapahtunut?
- Onko kulttuurimarxismiin piikkiin laitettu ”länsimaisten arvojen” tuhoaminen/tuhoutuminen tosiasia?

Salaliittoteoriana kulttuurimarxismi on hyvin tyypillinen: yhdistellään jo (monimutkaisten syy-seuraussuhteiden ansiosta) tapahtuneita asioita kotikutoisella logiikalla yhtenäiseksi tarinaksi, jonka juoni on, että joku pieni klikki on koko tapahtumaketjun taustalla.

Jaminin mukaan akateemisessa perinteessä kulttuurimarxismi oli – ja on vieläkin – osa ”kriittistä teoriaa” sovellettuna kulttuurin tutkimukseen. Sen mukaan kulttuuria tulee tutkia osana yhteiskuntajärjestelmää ja sosiaalisia rakenteita, jossa sitä tuotetaan ja toteutetaan.

Kulttuurimarxismi on siis yksi filosofinen työkalu, joka antaa mm. yksilöille eväitä vastustaa mediamanipulaa-

tiota ja voi voimaannuttaa ihmisiä kamppailemaan omien vaihtoehtokulttuurien ja poliittisen muutoksen puolesta – ilman mitään salaliittoa. Useita vuosikymmeniä synty misensä jälkeen tämä teoria otettiin erilaisten salaliittoteorioiden hampaisiin uhkana, jonka tarkoitus on tuhota länsimainen kulttuuri ja luoda maailma, jossa ei ole jumalaa, perinteitä, historiaa eikä arvoja.

Ensimmäiset maininnat tästä salaliittoteoriasta ovat peräisin 1990-luvun alusta ja äärioikeiston pienen piirin ulkopuolelle ne levisivät 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä jo mainitun William Lindin kirjoitusten vaikutuksista. Kirjoitusten leviämisen- ja levittämistä strategia tuo mieleen kreationistit: samoja väitteitä kopioidaan ja niihin viitataan ristiin, jolloin näyttää, että kirjallisuutta ja ”tutkimusta” on paljonkin, vaikka, kuten Jamin kirjoittaa:

When consulting these numerous texts addressing Cultural Marxism, it appears that they all draw on the same set of core texts, as it is often the case in the blogosphere where multiple websites refer to each other, giving the appearance of a huge literature but using at the end only a few common sources.

Salaliittokirjoittelu alkoi lähes saman tien Neuvostoliiton hajottua. Kun yksi uhka poistui, tilalle piti keksiä uusi?

Lähdeluettelo

- [1] Etelä-Suomen Sanomat, ”Äitinsä luona asunut ristiretkeläinen,” 25 heinäkuu 2011.
- [2] Etelä-Suomen Sanomat, ”Ruusukulkue täytti Oslon keskustan,” 26 heinäkuu 2011.
- [3] D. Kaartinen, ”Ylioppilaskunnan erottava SYL:sta,” Lappeenrannan Uutiset, 26 marraskuu 2016.
- [4] S. Salminen, ”Lehdessä syytetään juutalaisia valkoisten heteroiden aseman polkemisesta,” Iltalehti, 25 huhtikuu 2017.
- [5] E. Wiitalahdet, ”Punavihreä valta vie Suomen kaaokseen,” Ilkka, 16 elokuu 2017.
- [6] M. Pietiläinen, ”Vain raju kriisi kääntäisi kohti perinteitä,” Etelä-Suomen Sanomat, 28 maaliskuu 2015.
- [7] T. Vihavainen, M. Hamilo ja J. Konstig, Mitä mieltä Suomessa saa olla – suvaitsevaisto vs. arvokonservatiivit, Minerva, 2015.
- [8] Suomen kielen lautakunta, 3/1989. [Online]. Available: <https://www.kielikello.fi/-/marksilainen-vai-marxilainen>.
- [9] Nimimerkki Tykkimies, ”Nenosen viiva takaisin,” Ilkka, 5.1.2017.
- [10] [Online]. Available: <https://www.facebook.com/myiannopoulos/videos/911847222286507/>.
- [11] M. Kivari ja T. Oikkonen, ”Katsaus Oulun yliopiston luokanopettajakoulutuksen opetussuunnitelman suunnitteluprosessiin pragmatismiin ja kriittisen pedagogiikan näkökulmista,” Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma, Oulun yliopisto, 2016.
- [12] H. A. Giroux ja P. McLaren, Kriittinen pedagogiikka, Vastapaino, 2001.
- [13] J. Jamin, ”Cultural Marxism: A survey,” Religion Compass, 2018.

Viitteet

¹ Sanomalehtiarkistohaku hakusanalla kulttuurimarx* –

² Keskityn tarkoituksella suomenkielisiin lähteisiin ja termin käyttöön Suomessa.